

RANBY REVISORER

Auktoriserat Revisionsbolag

HEMLIG
enligt lagen om företags
hemlighet under.....¹⁰..... år
RANBY REVISORER

Försvarets Materielverk
KOM U

115 88 STOCKHOLM

Linköping 1993-10-12

Er handläggare: Karl-Erik Brask

Granskning av slutligt pris för renovering och modifiering av
Strv 103 hos Bofors AB.

Av FMV har vi erhållit i uppdrag att utföra ekonomisk granskning av Bofors efterkalkylerade kostnader för bestämmande av slutligt pris för renovering och modifiering av Strv 103 enligt FMV beställning 63220-83-036-53-001 daterad 1983-10-13.

Bofors begär att vår rapport hemligstämplas. Uppgifter anges skada bolaget om de röjes. Hänvisning görs till sekretesslagen (SFS 1980:100, 8 kap, §10).

1. Sammanfattning

I beställningen anges kalkylberäkningsgrunder, bl.a. för vissa underleverantörer samt vinstdelnings- och vinstmaximeringsregler.

Enligt Bofors redovisning i bilaga 1 är den efterkalkylerade vinsten för "övriga kostnader" 7,96%. Detta innebär att fakturerat belopp 834.417 KSEK skall utgöra det slutliga priset.

I prisberäkningen har Bofors inkluderat ÄP 90-beställning. Enligt FMV skall denna beställning särredovisas från övriga beställningar. Någon särredovisning har inte erhållits, trots att detta begärts och någon egen uppdelning kan inte göras av oss. Bofors anser sig ha stöd för sin tolkning att särredovisning inte skall ske. Frågan bör avgöras efter diskussioner mellan parterna.

Från vår granskning har vi konstaterat följande.

STOCKHOLM
Brovagen 9
18276 Stocksund
Telefon 08-85 01 10
Telefax 08-85 93 90

LINKÖPING
Storgatan 28
58223 Linköping
Telefon 013-11 56 80
Telefax 013-11 22 33

GÖTEBORG
Forsta Långgatan 30
Box 31028
40032 Göteborg
Telefon 031-42 00 45
Telefax 031-24 64 65

STENUNGSUND
Göteborgsvagen 20
Box 182
44401 Stenungsund
Telefon 0303-840 30

KUNGLAV
Vastra Gatan 45
Box 162
44222 Kungälv
Telefon 0303-109 00
Telefax 0303-188 78

INTERNATIONALLY
Dunwoody Robson McGladrey
IDRMI
Offices in more than 60 countries

- Vår stickprovsmässiga granskning av underlagen till efterkalkylen har inte medfört några anmärkningar.
- Det s.k produktpålägget är inte angivet i beställningen. Bofors har tillämpat 30% produktpålägg. För åren 1987 - 1991 var produktpålägget 27%. Enligt vår uppfattning talar övervägande skäl för att det lägre produktpålägget skall användas för angivna år. Med tillämpning härav erhålles 9,71% vinst vilket innebär att fakturerat belopp skall utgöra det slutliga priset.
- En särredovisning av ÄP 90 kan innebära ett totalt lägre pris, i varje fall i kombination med lägre produktpålägg enligt ovan.

I Bofors avräkning ingår uppskattning av återstående fakturering och återstående kostnader. En slutlig avräkning bör göras då slutliga kostnader föreligger.

2. Avtalade regler för slutligt pris

Enligt punkt Å i beställningen skall Bofors framta efterkalkyl med särskilda kalkylberäkningsgrunder enligt följande.

- Vissa specificerade underleverantörer (MV, DDAD, TRANSISTOR, SIMRAD OCH BAAB) skall ha ett totalt pålägg om 15,5%.
- För "övriga kostnader" inklusive garantikostnader upprättas efterkalkyl enligt Bofors normala kalkylsätt, d.v.s självkostnad jämte en "vinst" om 10%.

Efterkalkylerade kostnader skall jämföras med fakturerade kostnader.

Om den totala vinsten på "övriga kostnader" därvid skulle överstiga 10% skall följande fördelning gälla:

- vinst mellan 10 och 16% delas lika mellan FMV och Bofors, d.v.s Bofors maximala vinst får ej överskrida 13%.
- vinstandel utöver 16% tillfaller helt FMV.

3. Bofors redovisning

Bofors har redovisat prisberäkning enligt bilaga 1. Häri anges den efterkalkylerade vinsten till 7,96% för "övriga kostnader." Någon vinstdelning enligt punkt 2 ovan skulle således ej vara aktuell. Fakturerat belopp ca 834.417 KSEK skall, enligt Bofors, utgöra det slutliga priset.

Våra kommentarer till lämnad redovisning framgår nedan under punkt 4.

I Bofors redovisning ingår beställning och tillägg enl. bil. 2, som innefattar ÄP 90-beställningar.

FMV har framhållit att ÄP 90-beställningen skall särredovisas från 1983 års beställning. Bofors har emellertid inte gjort någon särredovisning. Man anser sig ha stöd härför i beställningstexten för ÄP 90. Frågan om särredovisning eller ej är således tvistig. Då detta är en juridisk fråga har vi inte gjort något ställningstagande.

Det har inte varit möjligt att på egen hand göra den särredovisning som FMV begär. Detta är ett relativt omfattande arbete, som dessutom kräver Bofors medverkan. Enligt vår uppfattning, kan Bofors göra en särredovisning, även om detta kräver vissa schabloniseringar.

Enligt beställningen skall efterkalkylen upprättas på samma sätt som förkalkylen. Allmänt gäller att en jämförelse bör göras med förkalkylen, bl.a. för vinnande av erfarenheter. Någon sådan jämförelse har inte gjorts av Bofors. Bofors uppger att en jämförelse inte är meningsfull p.g.a redovisningsförändringar m m.

I ovan angiven prisberäkning har vissa belopp uppskattats av Bofors. Detta gäller kostnader "resterande fr.o.m 1993-09-01" 9.000 KSEK och "resterande fakturering från 1993-09", 12.639 KSEK ¹⁾.

4. Utförd granskning

4.1 Allmänt

En särredovisning av ÄP 90-beställningen skulle kunna innebära att det totala priset blir lägre än det som angivits av Bofors. Detta gäller särskilt i kombination med det påpekande angående produktpålägg som görs nedan under punkt 4.3.

4.2 Fakturerat belopp

Bofors har i sin prisberäkning utgått från en fakturering om 834.417 KSEK (inklusive återstående belopp efter 93-09, 12.639 KSEK.) Då granskning av beloppet antas ha gjorts av FMV granskningsenhet, har någon kontroll inte genomförts av oss. Vi har således utgått från att angivet belopp är korrekt.

1) 12.639 KSEK ingår i 834.417 KSEK, men har inte specificerats i bilaga 1.

4.3 Efterkalkylerade kostnader

Bofors redovisning av kostnader kan sammanfattas enligt följande.

	<u>KSEK</u>
- Inköp från speciella leverantörer (inkl. 15.5%)	185.059
- Övriga kostnader 462.669 + 30% produktpålägg	<u>601.470</u>
- Summa kostnader att avräkna	786.529 =====

Vi har granskat dels principerna för angiven kostnadsredovisning och dels underlagen till kostnaderna.

Granskningen av underlagen har, av tidsskäl, gjorts genom ett begränsat stickprov. Granskningen har inte medfört några anmärkningar.

Vad avser beräkningsprinciperna har vi en notering. Någon överenskommelse om vilket produktpålägg som skall tillämpas finns inte. Produktpålägget har för åren 1987 - 1991 sänkts från 30% till 27%.

Bofors har i sin redovisning utgått från ett produktpålägg om 30%. Motiveringen anges vara att detta produktpålägg gällde då avtalet tecknades och att det därför skall tillämpas för hela perioden.

Denna princip kan ifrågasättas. Det är inte överenskommet att 30% produktpålägg skall tillämpas. Då leveransavtalet tecknades fanns inget insynsavtal. Inte heller fanns någon känd överenskommelse med innebörden att produktpålägget för en slutlig redovisning skulle vara detsamma som då avtalet tecknades.

I senare insynsavtal överenskomms att respektive års produktpålägg skulle tillämpas för respektive års upparbetning. Samma bestämmelser har intagits i nu gällande huvudavtal. Vidare har denna beräkningsprincip använts i de avräkningar som är kända för oss och där produktpålägg ej överenskommits vid beställningen.

Tillämpas det sänkta produktpålagget för åren 1987 - 1991 erhålles följande.

	<u>KSEK</u>
- Inköp från speciella leverantörer (inkl. 15,5%)	185.059
- Övriga kostnader åren 1987 - 1991 318.917 KSEK + 27% produktpålägg	405.025
- Övriga kostnader övriga år 143.752 KSEK + 30% produktpålägg	<u>186.878</u>
- Summa kostnader att avräkna	776.962 =====

4.4 Avräkning

Enligt Bofors skall det slutliga priset uppgå till fakturerat belopp ca 834.417 KSEK (inkl. "resterande fakturering fr.o.m 1993-09" 12.639 KSEK.)

Under förutsättning av att produktpålagget skall vara 30% för samtliga år är beloppet korrekt beräknat. Beträffande resterande kostnader och resterande fakturering, se nedan under punkt 5.

Skall det sänkta produktpålagget tillämpas, skall istället avräkning göras enligt följande.

	<u>KSEK</u>
- Fakturering	834.417
- Avgår: inköp från speciella leverantörer (inkl. 15,5%)	<u>185.059</u>
- Återstående belopp	649.358 =====

Återstående belopp (649.358) jämfört med övriga kostnader (405.025 + 186.878 = 591.903) ger 9,71% efterkalkylerad vinst på övriga kostnader. Detta innebär att det slutliga priset motsvarar faktureringen, då någon vinstdelning inte skall ske (vinsten < 10%).

Enligt vår uppfattning talar övervägande skäl för att sänkt produktpålägg skall tillämpas för åren 1987 - 1991. Vi tillstyrker därför en interimistisk avräkning enligt senast angiven redogörelse. Beträffande resterande kostnader och resterande fakturering se nedan under punkt 5.

5. Övriga synpunkter

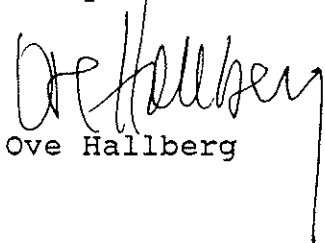
Överenskommer parterna att ÄP 90 skall särredovisas från beställningen från 1983, följer härav att en ny redovisning skall göras av Bofors.

I Bofors avräkning ingår uppskattning av resterande kostnader och resterande fakturering. En slutlig redovisning bör göras efter det att garantitiden har löpt ut.

Som framgår ovan har vi inte kontrollerat fakturerat belopp. Vi har utgått från att varje faktura kontrollerats av FMV. Enligt vår uppfattning bör också kontroll ske av att det sammanlagt fakturerade beloppet t.o.m 1993-08 är 821.778 KSEK (totalt fakturerat 834.417 - resterande fakturering 12.639.) Det är inte känt för oss om denna kontroll utförts.

Upparbetningen har redovisats på ett stort antal order hos Bofors. Överföringar har skett mellan dessa order. Någon genomgripande granskning av överföringarna har, av tidsskäl, inte gjorts. En utökad granskning kan övervägas.

Ranby Revisorer

Ove Hallberg

REMO 103
PRISBERÄKNING

EFTERKALKYL

	BELOPP	
UPPARBETAT t.o.m. 1993-08-31	640 752 Tkr	①
HÄRAV Speciella leverantörer	-187 083 Tkr	②
RESTERANDE fr.o.m 1993-09-01	9 000 Tkr	③
SUMMA ÖVRIGT	462 669 Tkr	

PRISBERÄKNING

	BELOPP PÅLÄGG	PRIS
FAKTURERING från Speciella leverantörer	④ 160 224 15,50%	185 059 Tkr
ÖVRIGA KOSTNADER	462 669 43,00%	661 617 Tkr
	SUMMA	846 675 Tkr

FAKTURERING	834 417 Tkr	⑤
EFTERKALKYLERAD VINST	7,96%	

MBS E Johansson

1990-02-12 Rev. 91-02-14, 92-02-11

SL = Slutlevererad och 93-09-25

SF = Slutfakturerad

PROJEKT REMO 103 BESTÄLLNINGAR

FMV NR	DAT	BOFORS ORDER NR	AVSER	LEV. LÄGE	FAKT LÄGE
63220-82-172-53- 001	830610	5182-0014	Laseravståndsmätare	SL	SF
63220-83-036-53 001	831013	5182-0015	Proj.ledn., Konstr.	SL	SF
"	"	5182-0016	Verktyg, vagnar, UE exkl best. 66210-85- 102-33-001 se sid 6	SL	SF
"	"	5182-0017	Typprovmetri	SL	SF
"	"	5182-0018	Typprov	SL	SF
"	"	5191-0143	Dokumentation	SL	SF
"	"	5191-0144	Medverkan UH	SL	SF
"	"	5191-0145	Utbildning	SL	SF
"	"	5187-0033	Laserskyddsfilter sikte ch	SL	SF

63220-83-036-53-001	831013	5187-0033	Streckpiatta sikte ch	SL	SF
"	831013	5187-0033	Streckpiatta " sk	SL	SF
" Ä1	840627	5182-0015	Konstr. ToÄ	SL	SF
" Ä2	841129	5181-0182 (FMV)	Översyn sikten ch + sk	SL	SF
" "	"	5181-0183 (P2)	"	SL	SF
" "	"	5181-0184 (P7)	"	SL	SF
" "	"	5181-0185 (P4)	"	SL	SF
" "	"	5181-0186 (P5)	"	SL	SF
" Ä3	850225	5182-0016	Införande TOÄ	SL	SF
" "	"	5182-0017	"	SL	SF

63220-83-036-53- 001 Ä3	850225	5182-0018	Införande TOÄ	SL	SF
" Ä4	851030	5191-0145	Utbildning	SL	SF
" Ä5	851205	5182-0016	Införande oljetryckverkt. DRH	SL	SF
" "	"	5182-0017	"	SL	SF
" "	"	5182-0018	"	SL	SF
" Ä6	860603	5180-1175	Reservdelar Boforsdel.	SL	SF
" "	"	5180-1177	" BAAB	SL	SF
" "	"	5180-1178	" SIMRAD	SL	SF
" "	"	5180-1179	" Transistor	SL	SF
" "	"	5180-1180	" Industrimotor	SL	SF
" Ä7	870130	5191-0143	Dok. ändr.	SL	SF
" Ä8	871007	5180-1424	Reservdelar Boforsdel	SL	SF

63220-83-036-53-001 Ä8	871007	5180-1425	Reservdelar Industri- motor	SL	SF
" "	"	5180-1426	" BAAB	SL	SF
" "	"	5180-1427	" SIMRAD	SL	SF
" "	"	5180-1428	" Transistor	SL	SF
" Ä9	871014	5191-0340	Reservdeiskatalog	SL	SF
" Ä10	880212	5181-0315	ÄF Schaktblad T51 ÄF Lysplatta T58 Serie och retroaktivt	SL	SF
" Ä11	880212	Annullerad och ersättes av Ä12 nedan		SL	SF
" Ä12	880509	5181-0316	ÄF Sambandskablage T709 i samband med serien	SL	SF
" Ä13	880516	5187-0112	Översyn och ev byte mellan del Sikte	SL	SF
" Ä14	880615	5180-1590	Reservdelar Boforsdel	SL	SF
" "	"	5180-1591	" Industrimotor	SL	SF

63220-83-036-53-001	Ä14	880615	5180-1592	Reservdelar BAAB	SL	SF
"	"	"	5180-1593	" Transistor	SL	SF
"	"	"	5180-1594	" Fältsatser	SL	SF
"	Ä14 + 66210-89-063-43-001	880615 900410	5180-1595	" Totellkylare	SL	SF
"	Ä15	880707	5190-0147	Studie frihjul GT	SL	SF
"	Ä16	890130	5180-1425	Reservdelar ändr.	SL	SF
"	Ä17	881103	5182-0025	ÄPO T701-708 i samband med serien	SL	SF
"	Ä18	881109	5190-0170	Studie band	SL	SF
<hr/>						
63220-86-048-33-001		870519	5181-0182	Mod. sikten m m	SL	SF
63220-86-049-33-001		870519	5181-0344	Översyn sikten OPS I " IK " IL	SL	SF

63220-88-026-19-001	890427	5190-0169	ÄP 90:1.1:kylfläktor och frihjul	SL	SF
"	"	5190-0194	" Prov d:o	SL	SF
"	"	5190-0171	Vapenanalys	SL	SF
63220-89-017-19-001	891107	5182-0026	ÄP 90 1.2 och 3 Införande T701-708 och i resterande T701 vagnar		
"	"	5182-0029	" T710 Mtrists frihjul		
"	"	5190-0202	Projledn. Konstr.		
"	"	5190-0203	Uppdat. underlag	SL	SF
66210-85-102-33-001	870327	5182-0016	Utökn UE Generator exkl. grundbest. sid 1	SL	SF
" Ä1	870930	5182-0016	" Övriga UE	SL	SF
" Ä2	880615	5182-0016	" Tillägg UE	SL	SF